

УДК 711.5

В.А.НІКОЛАЄНКО, д-р архіт.

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

ФОРМУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В РАЙОНАХ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ МАЛОПОВЕРХОВОЇ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ

Розглядаються проблеми формування рекреаційних зон і рекреаційних просторів в індивідуальних житлових будинках, на індивідуальних земляних ділянках і в районах індивідуальної малоповерхової житлової забудови.

Усе більше виявляються умови, необхідні людині для відпочинку від стрімкого темпу життя сучасного міста. Це приводить до організації нового, що відрізняється від попереднього, регенераційного середовища, до створення умов формування більшого рекреаційного простору в районах індивідуальної житлової забудови.

Соціально-політичні й економічні перетворення в Україні зумовили нові тенденції пріоритетних напрямків в архітектурній теорії і практиці. Розвиток нашого суспільства, його соціальний та науково-технічний прогрес викликають необхідність удосконалення сфери життєдіяльності людини, в тому числі архітектурно-планувальної організації індивідуального житла та індивідуальної малоповерхової житлової забудови. У цьому зв'язку в першу чергу треба розв'язувати проблеми організації та переобладнання індивідуального житлового середовища для різних соціальних категорій населення України, виходячи з реальних економічних можливостей як окремих груп споживачів, так і усєї держави в цілому.

Демократизація суспільства, перехід до ринкової економіки, до різних форм власності передбачає нові ідеї та напрями у формуванні й розвитку архітектурно-планувальної організації індивідуальної малоповерхової житлової забудови. Це, в свою чергу, зумовлює потреби у визначенні нових типів індивідуальних житлових утворень, потребує більшої різноманітності індивідуальних житлових будинків, у тому числі зі значними приміщеннями для рекреаційних процесів, тому що потреби в будинках рекреаційного типу в сучасного споживача значно зросли. Нові соціально-економічні умови, різні форми власності вимагають розробки нових підходів до архітектурно-планувальної організації елементів індивідуальної малоповерхової житлової забудови.

Дослідження підтверджують, що розв'язання завдань підвищення якості архітектурно-планувальної організації малоповерхової житлової

забудови вимагає диференційованого підходу в кожному окремому випадку з урахуванням місцевих особливостей, специфіки конкретних типів індивідуальних житлових районів і утворень та їх елементів.

Слід підкреслити, що потреби кожної окремої людини не тільки суттєво впливають на кількісний і якісний склад елементів індивідуального житлового будинку, індивідуальної земельної ділянки, району індивідуальної житлової забудови, але й визначають складні процеси життєдіяльності людини в індивідуальному житлі, пов'язані з її фізіологією і психікою. Але основні процеси, які можуть повністю реалізуватися в індивідуальному житлі, мають рекреаційний характер. Це зумовлює відхід від стандартних рішень та їх одноманіття. Рекреаційні процеси проходять не тільки в індивідуальному житловому будинку, але й на прилеглий земельній ділянці.

На сьогодні з'явився великий соціальний прошарок індивідуальних забудовників, які потребують реалізації на своїх земельних ділянках тільки рекреаційних процесів. Тобто потреба виробничих процесів (заняття садівництвом і городництвом) відпадає взагалі. Для задоволення потреб цієї частки мешканців обґрунтовується особливий тип індивідуальної ділянки – рекреаційний. Площа такої ділянки (в результаті порівняльних досліджень) коливається від 0,06 до 0,1 га.

Проектування і розробка таких ділянок передбачає, що в першу чергу виділяються дві основні рекреаційні зони: активного й пасивного відпочинку, а також їх розподіл для дітей та дорослих. До елементів першої зони можна віднести невеликі майданчики для занять спортом, ігор дітей, до елементів другої – тераси, альтанки, намети, навіси, місця відпочинку, басейни, перголи, патіо тощо. Передбачаються також зони загального сімейного спілкування.

Крім того, рекреаційний тип земельної ділянки відрізняється від інших високим рівнем благоустрою, насиченням різноманітними куточками штучного середовища, в окремих випадках насадженням екзотичних рослин, квітів. Виходячи з того, що направленість на реалізацію рекреаційних процесів є головною рисою більшості сучасних індивідуальних забудовників, постає проблема обґрунтування нових архітектурно-планувальних рішень районів індивідуальної малоповерхової житлової забудови. Розв'язання цієї проблеми в даний час є доволі актуальним.

Коли звернутися до зарубіжного досвіду і порівняти рівень забезпеченості загальною площею індивідуальних житлових будинків, то ми маємо (враховуючи норми) такі показники: Україна – 60, Чехія – 80, Франція – 100, Німеччина – 120, США – 150, Норвегія – 200 м².

Досягнути забезпеченості такої нормованої площі можна тільки

за рахунок розширення рекреаційної діяльності людини в індивідуальному житловому будинку. Враховуючи це, необхідно проводити детальний аналіз для виявлення резервної площі і розширення приміщень в індивідуальному житловому будинку, виходячи з особливостей рекреаційних процесів, яких потребує сучасний індивідуальний забудовник. Реорганізації, з точки зору нормованої площі, підлягають такі приміщення, які несуть функцію рекреації всього приміщення або його частини. До першої групи можна віднести: бібліотеку, тренажну, гральну дитячу кімнату, більярдну. Другу групу можуть скласти будь-які приміщення в індивідуальному житловому будинку, де можна виділити за рахунок допоміжної (резервної) площі зону рекреаційних процесів (куточок відпочинку). Особливої уваги потребують такі допоміжні приміщення, як балкони та лоджії, де обов'язково виділяється рекреаційна зона, і приміщення з повною рекреаційною функцією – зимовий сад. Усе це позначається на архітектурно-планувальному вирішенні індивідуального житлового будинку, на формуванні такого його типу, як рекреаційний індивідуальний житловий будинок, де доля рекреаційних процесів складає 70, а виробничих – 30%. Тип такого будинку повинен мати не тільки функціонально обгрунтоване архітектурно-планувальне вирішення, але й виразний образ. Для підкреслення цього образу можна використовувати маркізи, навіси і намети, які можуть характерно доповнювати особливості рекреаційного типу індивідуального житлового комплексу.

Розв'язання проблем формування рекреаційного простору в районах індивідуальної житлової забудови визначається такими загально-прийнятими принципами:

- підпорядкування об'єктів індивідуальної житлової забудови навколишньому середовищу шляхом збереження природи і властивостей місцевості;
- прагнення не порушити пейзаж силуетом споруди, використовуючи при будівництві характерні особливості місцевості, наприклад, схили, плато і т.п.;
- прагнення розташовувати об'єкти у взаємозв'язку з існуючими природними акцентами, наприклад, групами зелені, окремими деревами тощо;
- використання при благоустрої й озелененні сортів рослин, характерних для даних природних і кліматичних умов, відмова від застосування інших видів;
- застосування малих архітектурних форм тільки у випадках, що викликані необхідністю, не нав'язуючи нічого зайвого навколишньому середовищу;

- ретельний підбір будівельних і оздоблювальних матеріалів, перевага натуральних їх кольорів.

Просторове освоєння території, призначеної для рекреації, вважає спосіб її використання, розмір і розвиток ділянок індивідуальної житлової забудови, райони загального користування. При цьому формуються певні правила, обов'язкові для кожного власника ділянки. Дотримання цих правил іноді вступає в суперечність з несправильно зрозумілим проявом індивідуальності, що в багатьох випадках може бути звичайним самоуправством. На жаль, стихійний і неорганізований розвиток житлового будівництва в різних його виявах спричиняє безладдя у просторовому освоєнні територій всієї України. Тому в даний час це потребує рішучого втручання органів, що відповідають за районне планування і захист навколишнього середовища.

Отримано 14.05.2002

УДК 721.011.185:721.012:721:013

І.І.РОМАНЕНКО, д-р техн. наук
Харківська державна академія міського господарства

СКЛАДОВІ ТЕОРІЇ УЗАГАЛЬНЕНОЇ МОДУЛЬНОСТІ ЩОДО ЇХ ІНТЕГРАЦІЇ В МЕТОДОЛОГІЇ ПРОЕКТУВАННЯ ІБС

Наведено основні положення теорії модульності: місце модульності в основах проектування індустріально-будівельних систем (ІБС), аналіз і узагальнення поняття модуля, теоретична модель варіабельності збірних ІБС з різноманітних елементів та узагальнена модульна система з її геометричною, вантажною і силовою підсистемами, структурні різноманітні модулі з модульною несучою здатністю, теплотехнічні модулі та ін., збільшена методика конструктивно-структурного розрахунку модульних несучих та огорожувальних конструкцій.

Властивість заміності уявляється в діалектичному методі як *технічне явище*. Воно, як доведено [1], є складнішим за загальноприйняте уявлення. Протилежна йому категорія – *технічна сутність* становить основу проектування індустріально-будівельних систем (ІБС) також повинна бути складнішою за формую та змістом. Технічної сутності заміності є модульна координація, що дає підстави для типізації та уніфікації конструктивних елементів і ІБС з них у геометричному відношенні, тобто за формою. Це виходить з того, що (взаємно-, різно-, амбі-) заміність є похідною цієї координації чи модульної системи, оскільки нею спричиняється.

Але модульна система за діючими стандартами – це тільки координація розмірів у будівництві (МКРС), тобто містить в собі лише геометричний початок. Тому вона відбиває тільки технічну форму, оскільки стосується зовнішнього утворення об'єктів архітектурно-